

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва та бізнесу
Кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін

Безрукий Максим Євгенійович
УДОСКОНАЛЕННЯ ПОРЯДКУ ПРОПУСКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ
ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН
УКРАЇНИ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок
Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи
ФМСзчм-21
М.Є. Безрукий

(підпис)

Науковий керівник
к.е.н., доцент Дерманська Л. В.

(підпис)

Кваліфікаційну роботу допущено
до захисту

« » 2024р.

Зав. кафедри Л.В. Дерманська

Чортків – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОРЯДКУ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ПРОПУСКУ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ.....	6
1.1. Сутність і ключові аспекти митного оподаткування товарів під час їх переміщення через митний кордон України фізичними особами.....	6
1.2. Нормативно-правове регулювання механізму митного пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України фізичними особами.....	17
Висновок до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ДІЮЧОЇ СИСТЕМИ ПРОПУСКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ.....	28
2.1. Особливості практичної реалізації процедур митного пропуску та оподаткування товарів.....	28
2.2. Аналіз основних показників митного оформлення впродовж 2020-2023 рр..	32
Висновок до розділу 2.....	38
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ПОРЯДКУ ПРОПУСКУ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ.....	39
3.1. Використання міжнародного досвіду у сфері регулювання митного пропуску та оподаткування товарів.....	39
3.2. Напрями вдосконалення законодавчих норм щодо оподаткування та пропуску товарів, що переміщуються через митний кордон України фізичними особами.....	45
Висновок до розділу 3.....	50
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Процеси глобалізації та інтеграції України до світових економічних структур вимагають ефективного управління митними процедурами, що включає в себе оптимізацію процедур пропуску товарів, спрощення адміністративних бар'єрів та вдосконалення системи оподаткування для забезпечення сприятливого бізнес-клімату і захисту економічних інтересів держави.

Митний контроль товарів, що переміщуються фізичними особами через кордон, є важливою складовою митної політики держави. Водночас зростаючий обсяг міжнародних переміщень, зокрема через персональні покупки та доставку товарів, спричиняє необхідність реформування митних процедур для забезпечення їхньої прозорості, ефективності та відповідності міжнародним стандартам.

Тему удосконалення порядку пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України фізичними особами, вивчали українські науковці, зокрема О.П. Парацій, А.А. Дубінін, І.О. Івашук, О. Т. Зима, І.М. Резнік, а також міжнародні експерти, досліджуючи оптимізацію митних процедур та застосування новітніх технологій.

Незважаючи на значні досягнення у сфері митної реформи в Україні, існує потреба в удосконаленні окремих аспектів митного регулювання, зокрема в частині спрощення процесів декларування товарів, зниження бюрократичних перепон та підвищення ефективності адміністрування митних платежів. У цьому контексті надзвичайно важливим є застосування сучасних технологій для автоматизації процедур та впровадження механізмів для запобігання ухиленню від сплати митних зборів.

Метою дослідження є аналіз існуючих процедур пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються фізичними особами через митний кордон України, а також розробка рекомендацій щодо удосконалення цих

процесів з урахуванням міжнародного досвіду та впровадження інноваційних технологій для забезпечення ефективності та прозорості митного контролю.

Завдання:

- дослідити сутність і ключові аспекти митного оподаткування товарів під час їх переміщення через митний кордон України фізичними особами;
- вивчити нормативно-правове регулювання механізму митного пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України фізичними особами;
- окреслити особливості практичної реалізації процедур митного пропуску та оподаткування товарів;
- здійснити аналіз основних показників митного оформлення впродовж 2020-2023 рр.;
- вказати значення використання міжнародного досвіду у сфері регулювання митного пропуску та оподаткування товарів;
- запропонувати напрями вдосконалення законодавчих норм щодо оподаткування та пропуску товарів, що переміщуються через митний кордон України фізичними особами.

Об'єктом дослідження є процеси пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються фізичними особами через митний кордон України, включаючи митне оформлення, контроль, процедури декларування та сплати митних платежів.

Предметом дослідження є правові, організаційні та економічні аспекти удосконалення порядку пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються фізичними особами через митний кордон України, зокрема механізми митного контролю, декларування та сплати митних платежів.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися методи теоретичного узагальнення, порівняння, аналізу та синтезу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що у роботі запропоновано нові підходи до вдосконалення митних процедур, що забезпечують спрощення процесу пропуску товарів фізичними особами через

митний кордон України, а також оптимізацію системи оподаткування товарів, що не підлягають обов'язковому декларуванню, з урахуванням міжнародного досвіду та сучасних технологій митного контролю.

Отримані результати мають **практичне значення** у тому, що вони можуть бути використані для розробки рекомендацій щодо вдосконалення законодавчої та нормативної бази, що регулює порядок пропуску та оподаткування товарів, які переміщуються фізичними особами через митний кордон України, впровадження інноваційних методів митного контролю, а також для полегшення адміністративного навантаження на громадян та митні органи, сприяючи інтеграції України в міжнародну митну спільноту.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження опубліковані у збірнику тез XIV та XV студентської науково-практичної конференції «Теоретичні та практичні аспекти стійкого розвитку економіки України».

Інформаційну основу кваліфікаційної роботи становлять чинні законодавчі та нормативні акти, що регулюють порядок пропуску та оподаткування товарів, які переміщуються через митний кордон України фізичними особами, офіційні аналітичні матеріали Державної митної служби України, фінансова звітність митних органів, монографії, статті з періодичних видань, підручники, матеріали наукових конференцій, а також інформація з офіційних інтернет-ресурсів, присвячених питанням митного контролю та міжнародного оподаткування.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 53 сторінки, які містять 2 таблиці, 4 рисунки та список використаних джерел, який нараховує 64 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОРЯДКУ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ПРОПУСКУ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ

1.1. Сутність і ключові аспекти митного оподаткування товарів під час їх переміщення через митний кордон України фізичними особами

Етап сучасного економічного розвитку відзначається значним зростанням міжнародних економічних зв'язків, поглибленням світового поділу праці та збільшенням економічної взаємозалежності між державами. Ці процеси, в першу чергу, обумовлені швидким розвитком виробничих потужностей і науково-технічним прогресом. Очікуваним результатом таких змін є вільний рух послуг, товарів, інтелектуальної власності, робочої сили та капіталу між державами, а також поступове усунення торговельних бар'єрів. Українська економіка також інтегрується в цю глобальну систему.

Кожна держава прагне тримати на контролі процеси переміщення товарів через свої межі з ціллю захисту економічних інтересів і забезпечення національної безпеки. Для ефективного виконання такого контролю потрібен чіткий механізм, що охоплює відповідні суб'єкти, об'єкти та правові норми. Суб'єктами контролю є державні органи, а об'єктами — правовідносини, що стосуються переміщення товарів через митний кордон. Регулювання реалізується на базі нормативно-правових актів.

Митна політика держави спрямована на забезпечення дієвого митного контролю та оформлення товарів. Вона охоплює широкий спектр заходів і методів, що застосовуються державою для організації митної справи та впливу на зовнішню торгівлю з ціллю захисту економічних інтересів і національної безпеки. Митна політика являється комплексом принципів, методів і напрямів діяльності держави, реалізованою через митні органи, для регулювання зовнішньої торгівлі за допомогою тарифних і нетарифних заходів.

Митне оформлення визначається як сукупність організаційних і технічних процедур, націлених на фіксацію наслідків митного контролю товарів і транспортних засобів, що перетинають митний кордон. Згідно з МКУ, митне оформлення включає всі необхідні етапи для пропуску товарів і транспортних засобів через кордон [26]. О.П. Парацій пропонує трактувати митне оформлення як комплекс заходів, пов'язаних із дозволом на ввезення або вивезення товарів, майна та інших об'єктів через митний кордон України [34, с.36].

А.А. Дубінін розглядає митне оформлення як сукупність процедур, що виконуються митними органами для закріплення результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, що перетинають митний кордон України, при цьому ці заходи вбачають юридичне значення для наступного застосування товарів і транспортних засобів [34, с. 145].

О.П. Гребельник визначає митне оформлення як обов'язкову процедуру, необхідну для реалізації права фізичних та юридичних осіб на імпорт чи експорт товарів, транспортних засобів й інших речей через митний кордон України [8, с. 112].

На наш погляд, митне оформлення є комплексом організаційних і технічних заходів, націлених на фіксацію результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, що перетинають митний кордон України. Товари та транспортні засоби, за винятком окремих випадків (наприклад, судна закордонного плавання, які тимчасово заходять у порт для технічного обслуговування або поповнення запасів), підлягають митному оформленню. Такі судна залишаються під митним контролем, однак товари, що завантажуються на них, оформлюються на загальних підставах.

Обов'язковим етапом митного оформлення являється декларування товарів, ТЗ та інших предметів, яке полягає в поданні точних даних у встановленій формі про товари, їх призначення, мету переміщення та іншу необхідну для митного контролю інформацію. Підприємства, що здійснюють зовнішньоекономічні операції, можуть самостійно декларувати товари митним

органам України, оцінюючи свої можливості та рівень підготовки персоналу до виконання цих процедур.

Метою митного оформлення є:

- забезпечення митного контролю, що гарантує дотримання норм стосовно перевезення товарів через митний кордон органами державної влади, підприємствами та громадянами;
- застосування засобів державного регулювання, які включають стягнення податків, захист національного ринку від неякісної імпортої продукції та підтримку вітчизняних виробників, створюючи умови для їх конкурентоспроможності.

Отже, митне оформлення має на меті юридично закріпити результати митного контролю, забезпечити статистичний облік товарів і транспортних засобів, що ввозяться, вивозяться чи транспортуються транзитом через територію України, а також сприяти ефективному регулюванню зовнішньоекономічної діяльності.

Митне оформлення проводиться виключно уповноваженими посадовими особами митних органів у межах їхньої компетенції. Його основною метою є забезпечення митного контролю та вжиття державних заходів регулювання імпорту й експорту товарів та інших предметів.

Система митного оформлення включає три ключові групи заходів:

- фіксація даних, отриманих під час митного контролю - інформація про товари та транспортні засоби надається особами, що їх переміщують, або уповноваженими декларантами через митні декларації чи усні заяви;
- юридичне оформлення результатів контролю передбачає проставлення штампів та печаток на митних документах, накладення засобів ідентифікації на контейнери чи приміщення, вантажні відсіки;
- статистичний облік охоплює реєстрацію імпорту, експорту та транзиту товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Рішення митних органів безпосередньо відгукуються на ситуаціях на кордоні. Наприклад, впровадження системи «зеленого коридору» в нашій країні

дозволило зменшити проблеми у зонах митного контролю, тоді як ускладнення процедур використання податкових векселів під час імпорту призвело до зменшення обсягів ввезення товарів.

Операції митного оформлення регулюються Кабінетом Міністрів України, який визначає порядок їх реалізації, форми митних декларацій та інших документів, а також правила їх заповнення. Митне оформлення зазвичай проводиться у відповідних підрозділах митних органів протягом встановленого часу, узгодженого з іншими органами контролю. У пунктах пропуску через митний кордон митне оформлення може відбуватись 24/7 чинно до міжнародних угод [48].

Якщо митне оформлення проводиться в іншому місці чи поза робочим часом митного органу, зацікавлена особа має отримати згоду митниці та покрити пов'язані з цим витрати.

Перед початком митного оформлення виконуються попередні операції, які спрямовані на прискорення цього процесу. Оформлення розпочинається після подання митної декларації та всіх потрібних документів. Прийняття товарів і документів для митного оформлення підтверджується відмітками на декларації.

Процедури оформлення для суб'єктів підприємницької діяльності та фізичних осіб відрізняються. Фізичні особи можуть оформлювати товари у будь-якому митному органі, зокрема у пунктах пропуску. У разі ввезення товарів як несупроводжуваного багажу їх оформлення відбувається за місцем проживання або тимчасового перебування людини. Митне оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон юридичними особами, проводиться митним органом, який функціонує в зоні реєстрації такої особи.

Якщо оформлення не здійснюється безпосередньо в пункті перетину митного кордону, митному органу в пункті пропуску надаються транспортні, комерційні та інші супровідні документи, що налічують необхідну інформацію для ухвалення рішення про пропуск товарів і транспортних засобів через кордон.

Декларування відбувається способом подання у встановленій формі точних даних про товари, транспортні засоби, ціль їхнього переміщення, а також іншої інформації, необхідної для митного контролю та оформлення. Порядок використання форм декларування, список необхідних даних і процедуру заповнення митних декларацій визначає Кабінет Міністрів України, а технічні деталі їх заповнення встановлюються Державною митною службою України.

Для розуміння сутності митного оформлення важливо також розглядати поняття митного контролю. Ці процеси взаємопов'язані, адже митний контроль забезпечує дотримання митного законодавства, тоді як митне оформлення документує та фіксує результати цього контролю.

Згідно з Митним кодексом України, митний контроль визначається як комплекс дій, які реалізують митні органи в межах власної компетенції для забезпечення виконання норм національного законодавства з питань митної справи, а також міжнародних договорів, укладених Україною [26].

О.П. Гребельник розглядає митний контроль як дії, що виконуються для дотримання норм митного законодавства і міжнародних угод, покладених на митні органи [8, с. 148]. І.О. Іващук описує митний контроль як комплекс дій, спрямованих на забезпечення виконання митного законодавства [34, с. 225].

На нашу думку, визначення, наведене у Митному кодексі України, найбільш комплексно розкриває суть митного контролю [26]. Він є виключною компетенцією митних органів, спрямованою на виконання функцій, покладених на Державну фіскальну службу України, зокрема фіскальних, економічних, правоохоронних та статистичних.

Усі товари та ТЗ, які переміщуються через митний кордон України, підлягають митному контролю, незалежно від того, чи піддаються вони оподаткуванню митом і податками.

Митний контроль і митне оформлення виконують такі ключові функції: організаційно-управлінську, правоохоронну, фіскальну та інформаційну. Митний контроль охоплює комплекс заходів, спрямованих на моніторинг об'єктів контролю, перевірку додержання митних норм і правил, а також

реагування на дії чи бездіяльність суб'єктів, що мають відношення до переміщення товарів через митний кордон. Ці заходи варіюються залежно від конкретної ситуації, але загалом зосереджені на реалізації законів та нормативних актів щодо організації та виконання митного контролю.

На нашу думку, хоча фіскальна функція, яку виконують насамперед Державна митна та податкова служби України, є значущою для формування державних фінансових ресурсів, інші функції також відіграють значну роль. Наприклад, захисна функція, де головними суб'єктами являються Президент України, Кабінет Міністрів України та Верховна Рада, передбачає запобігання економічним втратам суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, як-от через запобігання демпінгу.

Крім того, держава може стимулювати імпорт необхідних товарів шляхом зниження митних ставок, виконуючи стимулюючу функцію, у чому важливу роль відіграють Верховна Рада та Кабінет Міністрів. Навпаки, для захисту національних виробників держава може підвищувати митні ставки на імпорتنі товари, реалізуючи протекціоністську функцію. У цьому процесі беруть участь Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Державна служба експортного контролю, Національний банк та Міністерство охорони здоров'я України.

Застосування цих функцій можливе лише за умови, що платники податків дотримуються вимог митного законодавства, що втілює контрольну функцію. Головним суб'єктом її реалізації є Державна митна служба України, а також інші органи державної влади.

Інформаційна функція митного контролю набуває ключового значення в процесі активної інформатизації та цифрової трансформації митної сфери. Її основною метою є створення необхідної бази даних для митної статистики. Реалізацію цієї функції забезпечують не лише основні контролюючі органи, такі як Державна митна служба (ДМС) та Державна податкова служба (ДПС) України, але й Державна служба статистики.

Окремо слід зазначити правоохоронну функцію, яка спрямована на запобігання злочинній діяльності. Цю функцію виконують спеціалізовані

органи, зокрема Міністерство внутрішніх справ, Служба безпеки України, прокуратура та інші.

Головним суб'єктом митного контролю являється Державна митна служба України, яка виконує державну політику в митній сфері та протидіє порушенням митного законодавства за допомогою відповідних методів і процедур. У своїй діяльності вона тісно співпрацює з іншими контролюючими органами, зокрема ДПС.

У питаннях законодавчого регулювання важливу роль відіграє Верховна Рада України, яка затверджує ставки митних платежів, у тому числі пільгових. Національний банк України також є важливим суб'єктом, оскільки він визначає обмінний курс гривні, що впливає на митне оформлення операцій експорту та імпорту.

Цей широкий перелік суб'єктів свідчить про стратегічну значущість митної сфери для держави та необхідність її постійного вдосконалення.

Митний платіж являється основним інструментом регулювання міжнародних економічних відносин. Він охоплює список товарів, що підлягають оподаткуванню імпортними, експортними або транзитними митами, визначає способи розрахунку ставок, коефіцієнти для нарахування надбавок і знижок, а також включає список товарів, заборонених для ввезення чи вивезення.

У ширшому розумінні митний платіж розглядається не лише як ставка мита для конкретної групи товарів, а й як інструмент торговельної політики, відомий як «тарифне регулювання». Поняття «мити» та «митний тариф» часто вважають синонімічними, хоча це не завжди коректно.

Крім мита, система економічного регулювання включає інші інструменти, такі як непрямі податки (наприклад, податок на додану вартість при імпорті чи акцизний збір) та митні або прикордонні збори.

Митний платіж виконує як економічну, так і політичну функцію. Його застосування може слугувати інструментом економічного впливу на інші країни або засобом забезпечення режиму найбільшого сприяння у торговельних відносинах. Економічний вплив митного платежу полягає в тому, що, впливаючи

на ціну товару, він підвищує рівень цін на внутрішньому ринку, впливаючи на конкурентоспроможність товарів, розвиток галузей економіки та накопичення капіталу.

Роль мита в економіці охоплює низку ключових аспектів:

- формування цінового бар'єра - мито збільшує вартість товару, незалежно від його виду (експортне, імпортне чи транзитне), впливаючи на кінцеву ціну;
- стимулювання внутрішньої зайнятості - скорочення імпорту збільшує сукупні витрати в економіці, що, у свою чергу, сприяє зростанню доходів, створенню робочих місць і загальному економічному розвитку;
- розвиток окремих галузей - тимчасовий захист молодих галузей від конкуренції зі сторони закордонних корпорацій допомагає їм зміцніти та стати конкурентоспроможними;
- поповнення державного бюджету;
- захист від демпінгу - митні тарифи захищають національних виробників від іноземних компаній, які продають товари за цінами нижчими за собівартість [13].

Мито - це непрямий податок, який стягується з імпорту, експорту чи транзиту товарів і включається у вартість продукції. Мито сплачується кінцевим споживачем, хоча на стадії перетину митного кордону його сплачує суб'єкт господарювання за рахунок власних оборотних коштів. Це може впливати на фінансовий стан підприємств, оскільки кошти імпортерів тимчасово «заморожуються» до моменту реалізації товару.

Митні платежі виконують декілька важливих функцій:

- фіскальна - забезпечення надходжень до державного бюджету;
- стимулююча - підтримка розвитку національного виробництва;
- регулятивна - вплив на обсяги та структуру експорту, імпорту й споживання.

На етапі трансформації економіки основну роль відіграє фіскальна функція, проте з розвитком ринкової економіки митні платежі набувають значення як важливий інструмент регулювання економічних процесів.

Митні платежі, крім фіскальної та регулятивної ролі, мають також соціальні наслідки. Вони передбачають перерозподіл частини добробуту платників через бюджет на користь усього населення. Це підкреслює їх не лише економічний, а й суспільно-соціальний характер.

Оскільки митні платежі належать до загальнодержавних податків, вони встановлюються вищими органами влади і виконують стратегічно важливу роль у формуванні фінансової політики держави.

В Україні ставки мита є уніфікованими, проте існують випадки встановлення спеціальних ставок, передбачених законами України.

Види ставок мита:

- 1) Адвалорні ставки – визначаються як відсоток від митної вартості товару.
- 2) Специфічні ставки – фіксована сума за одиницю вимірювання товару (вага, об'єм тощо).
- 3) Комбіновані ставки – поєднують обидва підходи.

Крім того, у визначених законодавством випадках застосовуються:

- 1) Спеціальні мита – для захисту внутрішнього ринку від неякісних або небезпечних товарів.
- 2) Антидемпінгові мита – для боротьби з недобросовісною конкуренцією.
- 3) Сезонні мита – тимчасові заходи для окремих товарів.

Митні платежі є важливим інструментом державного регулювання, що позначається на соціальному, економічному та політичному розвитку держави. Вони сприяють захисту національних інтересів, забезпечують інтеграцію України у світову економіку та створюють механізм контролю за переміщенням товарів через митний кордон.

Митне оформлення ґрунтується на дотриманні учасниками ЗЕД вимог законодавства щодо обов'язкового декларування. Це передбачає подачу митним органам відомостей про товари та ТЗ, що перетинають митний кордон або змінюють свій митний статус. Декларування здійснюється через подання митної декларації (усної, письмової чи електронної), а також супутніх документів, потрібних для митного контролю та оформлення.

Декларант – це юридична або фізична особа, що декларує товари або транспортні засоби.

Декларант зобов'язаний:

- здійснювати декларування товарів і ТЗ;
- за запитом митного органу пред'являти товари для митного контролю;
- сплачувати митні та інші обов'язкові платежі чинно до законодавства.

Строки та місце декларування:

- митна декларація подається протягом 10 днів із моменту доставки товарів у митний орган;
- товари, переміщувані громадянами, декларуються одночасно з їх пред'явленням;
- декларування здійснюється у митному органі, що проводить оформлення.

Форми декларування:

- усне – для ручної поклажі та багажу, якщо не передбачено письмової форми;
- письмове – у випадках обов'язкового декларування або оподатковуваних товарів;
- шляхом вчинення дій – за визначених законодавством умов.

Митна декларація – це письмова заява, яка налічує інформацію про товари, що перевозяться через митний кордон. У декларації зазначаються:

- тип декларації, митний режим та особливості переміщення;

- інформація про декларанта, відправника, одержувача та перевізника;
- дані про країну відправлення та призначення;
- відомості про транспортні засоби і контейнери;
- характеристики товарів: назва, опис, код, країна походження, пакування, вага, вартість тощо;
- розрахунки митних платежів, їх ставки та методи сплати;
- інформація про зовнішньоекономічний контракт та інші супровідні документи [17].

Митним органам заборонено потребувати внесення до декларації будь-яких даних, які не передбачені чинним законодавством. Таким чином, митне декларування є важливою складовою митного регулювання, яке спрямоване на забезпечення законності та прозорості перевезення товарів через митний кордон України.

Існують випадки, коли митна декларація не заповнюється:

- під час усного декларування;
- якщо особі ще немає 16 років або вона є недієздатною — в такому разі відомості про її речі зазначаються в декларації особи, яка її супроводжує;
- при в'їзді на територію України через пункти пропуску, де діє система митного контролю "зелений коридор".

Види митних декларацій:

1. Тимчасова митна декларація: заповнюється у разі, якщо декларант або його уповноважена особа не мають точних даних про характеристики товарів, потрібних для заповнення декларації в усталеному порядку. Така декларація має включати інформацію, достатню для поміщення товарів у заявлений митний режим, і подається під зобов'язання надати додаткову декларацію протягом 45 днів з моменту оформлення тимчасової декларації.

2. Періодична митна декларація: використовується для регулярного переміщення товарів однією особою за одних і тих самих умов протягом терміну не більше 180 днів. Зобов'язує декларанта подати додаткову декларацію на

товари, що переміщувалися за періодичною декларацією впродовж попереднього календарного місяця.

3. Попередня митна декларація подається до імпорту товарів чи транспортних засобів комерційного призначення на територію України (включаючи транзит), або ж після їх ввезення, якщо вони вже знаходяться в межах пункту пропуску через державний кордон України.

Зони митного контролю:

"Зелений коридор" - зона спрощеного митного контролю, що розташована в межах митного пункту, обладнана відповідною технікою та інформаційними матеріалами. Призначена для громадян, які переміщують товари без обов'язкового письмового декларування, оподаткування чи обмежень на переміщення. Прохід через "зелений коридор" звільняє громадян від необхідності заповнювати митну декларацію. Обмеження на переміщення товарів, готівки, тютюнових виробів, продуктів харчування та алкоголю через "зелений коридор" діють один раз протягом 24 годин.

"Червоний коридор" — це частина митної зони, яка призначена для перевірки та оформлення товарів, що підлягають обов'язковому письмовому декларуванню, оподаткуванню або на переміщення яких згідно з законодавством накладені заборони чи обмеження.

1.2. Нормативно-правове регулювання механізму митного пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України фізичними особами

Переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України регулюється низкою основних нормативно-правових актів, таких як Конституція України [18], Митний кодекс (МКУ) [25], Податковий кодекс України (ПК України) [37], а також Закони України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [42], «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» [39], «Про валюту і валютні операції» [38], «Про порядок виїзду та в'їзду громадян України» [44], і інші. Варто зауважити, що діюче законодавство не дає чіткого

визначення правової категорії «підстави переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України». Водночас у наукових доробках стосовно переміщення культурних цінностей існує аналогічна конструкція «підстави переміщення культурних цінностей через митний кордон» [28, с. 10].

МК України визначає категорії «ввезення товарів, транспортних засобів на митну територію України» та «вивезення товарів, транспортних засобів за межі митної території України» як комплекс заходів, пов'язаних із переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України в обраному напрямку (п. 4 ч. 1 ст. 4 МК України). Відповідно до тлумачного словника української мови, термін «підстава» позначає основне, на чому базується певне явище або процес [26].

Порядок переміщення товарів залежить від виду переміщення, оскільки кожен тип має свої специфічні особливості, обумовлені конкретними підставами, процедурами та категоріями товарів. Згідно з частиною 1 статті 365 МКУ, фізичні особи можуть переміщувати через митний кордон будь-які товари, за винятком тих, що заборонені для імпорту в Україну. Згідно зі статтею 195 МК України, переміщення товарів відбувається через пункти пропуску, список яких затверджується Кабінетом Міністрів України (частина 2 статті 195 МК України). [26].

Аналіз законодавства демонструє, що фізичні особи можуть переміщувати через митний кордон України різні категорії товарів, а саме особисті речі, продукти харчування, валютні та культурні цінності, а також ТЗ для особистого користування. Для цього необхідно дотримуватись встановлених правил і умов переміщення. Згідно зі ст. 186 МК України, для переміщення товарів використовуються різні засоби й способи, зокрема вантажні відправлення, супроводжуваний та несупроводжуваний багаж, ручна поклажа, МПВ, МЕВ, а також різні види транспорту: авіаційний, водний, автомобільний і залізничний.

Особливості переміщення товару фізичною особою через митний кордон можуть варіюватися в залежності від типу товару та його митного статусу. Однак у митному праві немає чіткого визначення правових ознак товару, який фізична

особа має право переміщувати через митний кордон, або його класифікації для митних цілей. За визначенням МК України, до товарів, що підлягають переміщенню фізичними особами через митний кордон, відносяться нерухомі речі, валютні цінності, культурні цінності, а також електроенергія, що передається лініями електропередачі (п. 57 ст. 4 МК України) [26].

За визначенням Г. Пугачевського, головною характеристикою товару, предмета або речі є їх характеристики. Характеристики — це сукупність ознак, які визначають подібність чи відмінність матеріальних об'єктів і проявляються під час їх взаємодії з іншими предметами. Такі ознаки можуть проявлятися на етапах виробництва, використання або споживання речей. До прикладів властивостей належать форма, хімічний склад, структура, твердість, забарвлення та інші об'єктивні характеристики об'єкта. Таким чином, властивості визначають відмінності або подібності об'єкта до інших предметів і надають йому певну ідентичність [47, с. 6].

О. Т. Зима у свою чергу зазначає, що товар у митному контексті — це матеріальний об'єкт, що є рухомим і має ціну. Ознаки товару, за його визначенням, включають: матеріальність; об'єктивну рухомість; наявність ціни; стабільність. Окрім цих базових ознак, кожен товар має певні характеристики, які визначають його індивідуальність і дозволяють ідентифікувати його серед інших товарів. Для митних цілей основними характеристиками товару, що переміщується через митний кордон, є чотири ключові елементи: митна вартість, код УКТ ЗЕД, країна походження [13, с. 15].

Зокрема, митна вартість товарів, що переміщуються через митний кордон України, визначається як вартість товарів для митних цілей, яка ґрунтується на ціні, фактично сплаченій або яка підходить сплаті за ці товари (ч. 1 ст. 49 МК України). Для оподаткування товарів, що переміщуються фізичними особами, використовується фактурна вартість, що зазначена в товарних чеках, банківських виписках, інтернет-платежах, товаросупровідних документах тощо. При переміщенні товарів у межах міжнародних перевезень також застосовується

фактурна вартість, зазначена в супровідних документах (ч. 1 ст. 368 МК України) [26].

Що стосується іншої характеристики товару, то важливим елементом є «свобода переміщення». Згідно з цим критерієм товар, що перевозиться фізичною особою через митний кордон, можна класифікувати на три групи: (1) дозволені для переміщення; (2) обмежені в переміщенні; (3) заборонені до переміщення через митний кордон. Відповідно до МК України, не можуть бути переміщені через митний кордон товари, переміщення яких заборонено національними законами чи міжнародними договорами України. Також заборонено ввезення товарів без відповідних дозволів державних органів або у разі недотримання норм митного законодавства (ч. 1 ст. 196 МК України). У разі порушення перевізник зобов'язаний повернути такі товари назад.

І.М. Резнік підкреслює важливість ознак товарів, особливо у контексті його переміщення через митний кордон, однак він не виокремлює категорії товарів залежно від суб'єкта митних відносин — фізичної чи юридичної особи. Проте в рамках переміщення товару фізичними особами, особливо в митному контексті, виділяються такі специфічні ознаки товару:

1) матеріальність товару: товар є фізичним об'єктом, який має певну матерію і займає простір - означає, що товар має бути фізичною річчю, яку можна переміщати через митний кордон.

2) незмінність та рухомість: товар має залишатися в тому ж вигляді, з яким він переміщається через митний кордон, тобто без змін у його фізичних властивостях - стосується таких властивостей, як форма, розмір і склад товару, також товар повинен бути рухомим, тобто мати можливість переміщення через кордон;

3) конкретна ціна та митна вартість: товар повинен мати чітко визначену ціну, яка використовується для митних цілей;

4) власність фізичної особи: товар, який переміщується фізичною особою через митний кордон, повинен бути її власністю - фізична особа не може

переміщувати товар, який їй не належить, або товар, що знаходиться в оренді чи іншому правовому статусі;

5) конкретний код УКТ ЗЕД (для окремих товарів) - кожен товар, що переміщується через митний кордон, має бути ідентифікований відповідним кодом у згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності. Це дозволяє митним органам однозначно визначити категорію товару та відповідно застосувати необхідні митні процедури [48].

Законодавство виділяє три основні групи товарів для митних цілей:

- дозволені товари для переміщення через митний кордон;
- обмежені товари, переміщення яких через митний кордон обмежене певними умовами;
- заборонені товари, переміщення яких заборонено митним законодавством або міжнародними угодами.

Крім того, важливим аспектом є те, що для особистих речей фізичних осіб, що перевозяться через митний кордон України для власних потреб (непов'язаних із підприємницькою діяльністю), часто не застосовується критерій країна походження. Це означає, що країна походження товару не має такого великого значення для митного контролю у випадку особистих речей, у порівнянні з товарами, що підлягають комерційним цілям.

Окремі дослідники, як Костишин Ю. С., пропонують класифікацію майна, яке підлягає митному контролю, зокрема, товарів та інших об'єктів [20]. Він пропонує класифікувати товар за наступними критеріями:

1. Походження товару (українське або іноземне).
2. Митний статус товару (наприклад, товар може бути об'єктом права інтелектуальної власності).
3. Способи переміщення товару через митний кордон (через авіаційний, водний, автомобільний або залізничний транспорт).
4. Особливості переміщення товарів (через несупроводжуваний багаж, ручну поклажу, супроводжуваний багаж або МПВ).

Ця класифікація має важливе значення для правильного визначення митних процедур, що мають застосовуватись до певного товару. Наприклад, товари, що перевозяться через митний кордон як особисті речі осіб, підлягають окремим митним правилам і дозволяють уникати певних митних зборів та податків, на відміну від товарів, що призначені для комерційного використання.

Це дозволяє більш чітко визначити правила ввезення та вивезення товарів, в залежності від їх категорії. Також варто зазначити, що в рамках митного законодавства важливо розрізняти особисті речі, товари і товари комерційного призначення, що є суттєвими для правильного визначення митних процедур та їх застосування. Визначення чітких критеріїв для розмежування між цими категоріями товарів є важливим завданням для митного контролю, адже це дозволяє уникнути неузгодженостей і забезпечити правильне застосування митних законів і стандартів.

Отже, митне законодавство України має детальну класифікацію товарів, що переміщуються через митний кордон, з огляду на специфіку їх ввезення та вивезення, що включає і особисті, і комерційні товари. Це сприяє належному контролю за переміщенням товарів та забезпечує ефективну митну політику.

Особливості підстав переміщення товарів через митний кордон фізичними особами визначаються митним законодавством України, яке розрізняє умови для переміщення різних категорій товарів, включаючи особисті речі та валютні цінності:

1. Особисті речі фізичних осіб.

2. Переміщення валютних цінностей - валютні цінності, які переміщуються фізичними особами через митний кордон, регулюються низкою нормативно-правових актів, зокрема, Законом України «Про валюту і валютні операції», МК України, міжнародними договорами та постановами уряду [38].

Категорії валютних цінностей включають:

- валюта України — грошові знаки в обігу (банкноти, монети), а також вилучені з обігу, але підлягають обміну;

- іноземна валюта — грошові знаки іноземних країн, включаючи банкноти, монети та інші валютні документи;
- банківські метали — золото, срібло, платина та інші метали, що відповідають світовим стандартам і мають сертифікати якості.

Принцип свободи валютних операцій в Україні дозволяє фізичним особам-резидентам вільно переміщати валютні цінності через митний кордон, при цьому держава не повинна втручатися в ці операції без підстав.

3. Декларування валютних цінностей може здійснюватися:

- усно (при проходженні митного контролю);
- письмово (якщо фізична особа бажає задекларувати велику кількість валютних цінностей або митні органи вимагають письмову декларацію);
- вчиненням дій, що підтверджують факт переміщення валютних цінностей через митний кордон.

4. Порядок імпорту та експорту валютних цінностей - положення про транскордонне перевезення валютних цінностей, затверджене постановою НБУ, регулює ввезення та вивезення готівкової валюти і банківських металів фізичними особами. Цей порядок передбачає обмеження для ввезення чи вивезення великих сум без відповідного декларування.

Фізичні особи мають право переміщувати валютні цінності без обмежень, однак при перевищенні встановлених лімітів (зокрема, щодо готівки) вони зобов'язані задекларувати ці суми митним органам.

Для переміщення валюти необхідно дотримуватися встановлених норм, які враховують тип валютних цінностей та суму, що вивозиться чи ввозиться.

Отже, правила та підстави переміщення товарів і валютних цінностей фізичними особами через митний кордон є чітко визначеними в митному законодавстві України. Вони включають вимоги щодо декларування, лімітування кількості та вартості товарів і валютних цінностей, а також умови для їх звільнення від митного оподаткування та контролю, залежно від їх характеру і цілі переміщення.

Зазначимо, що Закон України «Про валюту та валютні операції» [38] не містить чіткого визначення терміну «валютні цінності». Водночас, цей термін охоплює такі категорії: національну валюту, іноземну валюту та банківські метали.

Що стосується національної валюти (гривні), то до неї відносяться:

- а) банкноти та монети України;
- б) кошти на банківських рахунках в гривнях;
- в) електронні гроші та цифрові гроші, номіновані в гривні (ст. 1) [38].

У наукових джерелах застосовують дуалістичний підхід до розуміння категорії «валютні цінності», розділяючи їх на національну валюту та іноземні валюти. Однак такий поділ здійснюється лише за критерієм місцезнаходження емісійного органу, не враховуючи банківські метали, які становлять окрему категорію валютних цінностей [10].

Деякі науковці трактують термін «валюта» як грошову одиницю для вимірювання вартості товарів, а в контексті митного права це визначення розглядається як частина грошової маси, яка переходить з рук у руки у формі готівки (банкноти та монети) [19; 11]. Крім того, деякі автори трактують валюту як товар, який функціонує як засіб обміну в міжнародних розрахунках [11]. Водночас, в Митному кодексі України поняття «валютні цінності» не охоплює кошти, що зберігаються на банківських рахунках як на території нашої держави, так і за її межами. Тому, фізичні особи, які переміщують платіжні картки, не зобов'язані письмово їх декларувати, оскільки контроль за обігом таких валютних цінностей не належить до митних органів [26].

Зазначимо, що компетентні органи повинні надавати актуальну інформацію про валютний курс, якщо конвертація валюти необхідна для визначення митної вартості товарів або тарифної класифікації, а також для розрахунку ввізного та вивізного мита.

Фізичні особи-резиденти можуть вивозити валютні цінності за межі України, якщо сума перевищує еквівалент 10 тисяч євро, при наявності підтверджуючих документів, які дійсні протягом 90 днів. Окрім того, їм

дозволяється пересилати готівку, що не перевищує еквівалент 300 євро, через міжнародні поштові або митні експортні відправлення з вказівкою її цінності [26].

Митниця є митним органом, що виконує покладені на неї завдання в межах своєї діяльності та території. Вона є структурним підрозділом центрального органу виконавчої влади, який відповідає за державну митну політику, в даному контексті — Державної митної служби України. Її зона діяльності визначається відповідними нормативними актами (ч. 2, 4 ст. 546 МК України) [26]. Митний пост, відповідно до ч. 1 ст. 547 МК України, є частиною митниці і забезпечує виконання митних завдань на своїй території [26].

Фізичні особи є учасниками правовідносин при перевезенні товарів через митний кордон, чинно до національного митного законодавства, яке охоплює як юридичних, так і фізичних осіб (п. 35 ст. 4 МК України) [26]. За Митним кодексом ЄС, «особа» включає фізичну та юридичну особу, а також об'єднання осіб, які за національним або європейським законодавством здатні вчиняти юридичні дії [26].

Митні органи можуть використовувати спрощену процедуру митного контролю для фізичних осіб, що перевозять товар через митний кордон України. Це відбувається через «двоканальну систему» спрощеного митного оформлення в пунктах пропуску [25].

Деякі науковці розглядають процедуру митного оформлення як здійснення окремих операцій, які фіксують відомості про переміщувані товари в процесі митного контролю, що мають юридичне значення для наступної експлуатації товару у рамках обраного митного режиму. Ці операції проводяться цілодобово в пунктах пропуску через митний кордон [17]. Митні органи використовують документи та відомості, отримані через єдиний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» або видані відповідними органами для виконання контрольних функцій (ч. 7 ст. 365 МК України).

Відповідно до Інструкції про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України, затвердженою постановою Правління

Національного банку України від 27 травня 2008 р. № 148, існують певні обмеження та правила для переміщення товарів і валютних цінностей через митний кордон України [14]:

1. Товари (крім підакцизних), що переміщуються в ручній поклажі та/або супроводжуваному багажі:

- для товарів, сумарна фактурна вартість яких не вища еквівалента 1000 євро, що ввозяться через пункти пропуску, відкриті для повітряного сполучення;
- для товарів з сумарною фактурною вартістю до еквівалента 500 євро та вагою не більше 50 кг, які ввозяться через інші пункти пропуску;
- товари з фактурною вартістю до еквівалента 300 євро, що пересилаються в несупроводжуваному багажі.

2. Товари, що тимчасово ввозяться або транзитуються:

- це включає товари, що ввозяться для тимчасового ввезення або транзиту (ст. 379, 380 МК).

3. Митна декларація:

- у разі перевищення зазначених обмежень, громадяни повинні заповнювати митну декларацію (бланк єдиного адміністративного документа або митну декларацію М-16) для декларування товарів, що не пов'язані з підприємницькою діяльністю, або декларувати товари, що піддаються державній реєстрації (ст. 369 МК України).

4. Товари, що перевищують суму в еквіваленті 10000 євро, при вивезенні з України:

- такі товари звільняються від подання документів, що підтверджують дотримання обмежень, якщо вони відповідають певним умовам: вивезення через постійне місце проживання, склад спадщини, тимчасове вивезення з письмовим зобов'язанням про зворотне ввезення, або одержані призи чи нагороди (ст. 374, 380 МК України).

5. Товари, куплені громадянами-нерезидентами на території України.

Митні процедури щодо митного контролю та оформлення товарів під час війни в Україні регулюються відповідно до Митного кодексу України з

урахуванням норм Закону України «Про особливий порядок регулювання відносин у сфері митної справи в умовах воєнного стану» [43].

Зміни до МК, внесені під час війни, передбачають звільнення від митних платежів для товарів, призначених для оборони, безпеки, гуманітарної допомоги та життєзабезпечення населення. Також впроваджено спрощення митних процедур для вантажів, які направляються до ЗСУ, військових формувань, правоохоронних органів і органів цивільного захисту.

Також, відповідно до цих змін, митні органи отримали розширені повноваження для контролю за перевезення товару через митний кордон України. Це дозволяє більш ефективно контролювати і регулювати процеси ввезення необхідних вантажів в умовах воєнного стану.

Нові правила митного оформлення під час воєнного стану спрямовані на забезпечення обороноздатності, безпеки та життєдіяльності населення. Вони передбачають звільнення від сплати митних платежів для товарів оборонного, гуманітарного призначення або життєзабезпечення, спрощення процедур для вантажів ЗСУ та інших силових структур, а також посилений контроль митних органів за дотриманням правил переміщення товарів через кордон.

Висновок до розділу 1

Митна політика країни орієнтована на забезпечення ефективного контролю та оформлення товарів. Вона охоплює різноманітні заходи та методи, які держава застосовує для організації митної діяльності, а також для впливу на зовнішню торгівлю з метою захисту економічних інтересів і національної безпеки.

Митне оформлення і контроль виконують такі основні функції: організаційно-управлінську, правоохоронну, фіскальну та інформаційну. Митний контроль включає комплекс заходів, спрямованих на моніторинг об'єктів контролю, перевірку дотримання митних норм і правил, реагування на дії чи бездіяльність осіб, що мають відношення до переміщення товарів через митний кордон.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ДІЮЧОЇ СИСТЕМИ ПРОПУСКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ

2.1. Особливості практичної реалізації процедур митного пропуску та оподаткування товарів

Сучасні напрямки розвитку митного контролю товарів на митних складах передбачають впровадження нових технологій та методів, що сприяють покращенню ефективності, безпеки та зручності для учасників зовнішньоекономічної діяльності. Митні органи активно застосовують інноваційні рішення для вдосконалення процесу зберігання товарів, зокрема автоматизацію митних оглядів та використання сучасних систем для моніторингу переміщення товарів через митний кордон.

За відомостями Державної митної служби України, у 2022 році кількість митних оглядів товару, що зберігається на складах митниці, складала 10%. Такі дані вказують на те, що митні органи ефективно контролюють товари, які знаходяться під митним наглядом, що є важливим аспектом для забезпечення належного митного процесу. Одним із показників ефективності митного контролю є також кількість виявлених порушень митних правил, яка залежить від частоти митних оглядів та професіоналізму митних працівників [50].

У 2022 році на митних складах було зафіксовано майже тисячу порушень митних правил, що підтверджує ефективність митного контролю. Вартість виявлених порушень у 2022 році склала приблизно 100 млн грн, що свідчить про порівняно невеликі масштаби порушень, а також демонструє високий рівень оперативності митних органів у виявленні та реагуванні на порушення.

Сьогочасні тенденції розвитку митного контролю товарів на митних складах в Україні в 2023–2024 роках охоплюють впровадження новітніх технологій і підходів, що сприяють підвищенню ефективності та безпеки процесів. Зокрема, активно розвиваються автоматизовані системи моніторингу

переміщення товарів, що дає змогу суттєво скоротити час на митне оформлення та підвищити точність контролю. Впровадження європейських стандартів і законодавчих норм також стало важливим напрямом, зокрема адаптація до Європейської митної системи, що включає інтеграцію з Новаційними комп'ютеризованими митними системами (NCTS) та використання нових процедур для ефективного оформлення транзиту.

Відповідно до відомостей ДМС України, у 2023 році кількість митних оглядів товару, що зберігаються на митних складах, склала майже 10,5%. Це демонструє підвищення ефективності митного контролю, що сприяє більшій прозорості та надійності у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Кількість порушень митних правил, зафіксованих у 2023 році, зменшилася в порівнянні з попередніми роками, що вказує на покращення загальної ситуації в контролі [50].

Митні органи активно вдосконалюють процедури обробки товарів, що дозволяє зменшити кількість адміністративних затримок, а також покращити взаємодію з учасниками зовнішньоекономічної діяльності. Інновації, впроваджені в 2023 році та цього року, створюють базу для майбутнього розвитку митної інфраструктури, що спрощує міжнародні торговельні процеси і відповідає вимогам Європейського Союзу щодо митних процедур.

Проте, попри позитивні тенденції, наявні низка проблем, що вимагають вирішення. Тенденція частоти митних оглядів показана на рисунку 2.1.

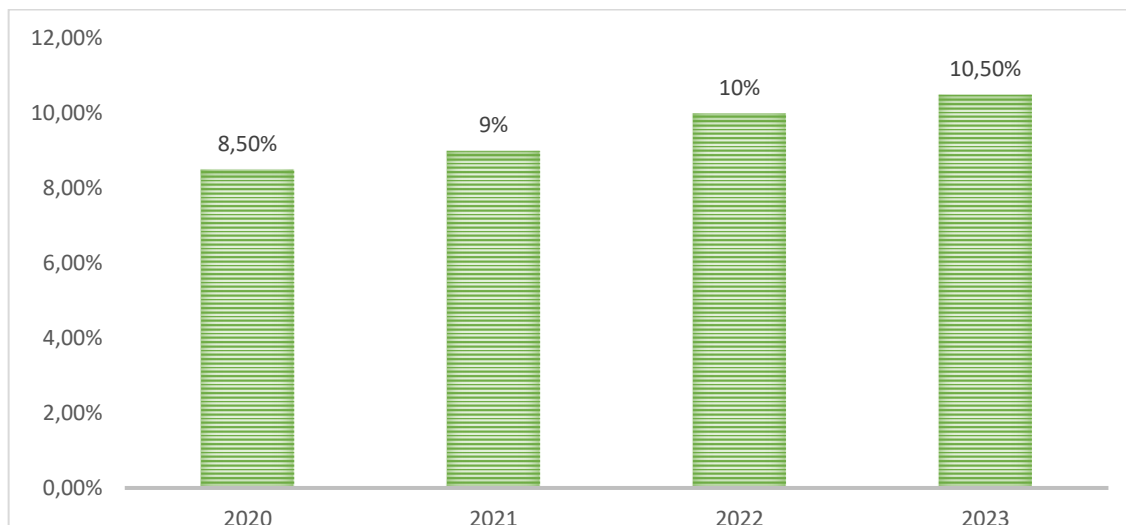

Рис. 2.1 Частота здійснення митних оглядів, % у 2020-2023 рр.

У 2023 році кількість митних оглядів товару, що зберігається на складах, зросла на 0,5% у порівнянні з 2022 роком. Це вказує на посилення контролю з боку митних органів та більш детальну перевірку товарів, що перебувають під митним наглядом. Динаміка виявлених порушень митних правил відображена на рисунку 2.2.

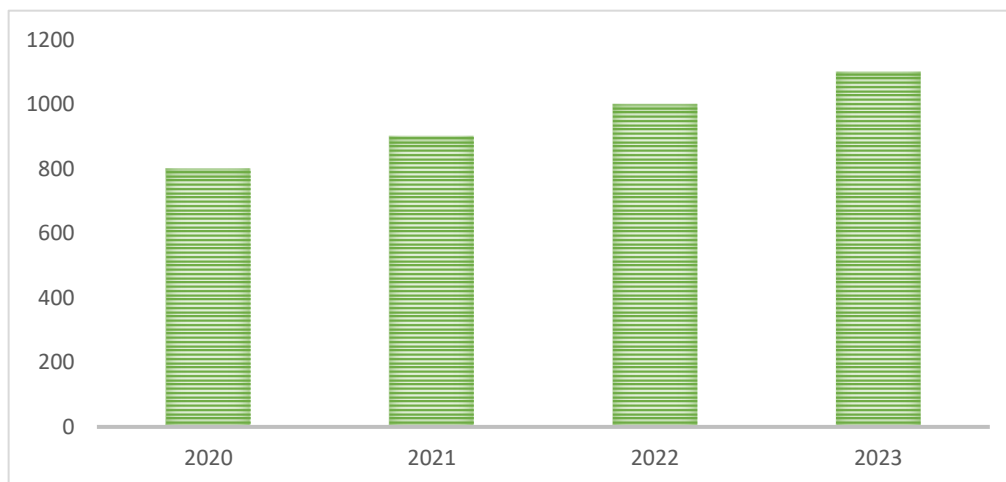

Рис. 2.2. Тенденція зміни числа виявлених порушень митних правил, шт.

У 2023 році число виявлених порушень митних правил зросло на 10% відносно до 2022 року, що підтверджує підвищення ефективності митних органів у виявленні порушень при зберіганні товару на складах. Динаміку вартості виявлення недотримання митних правил можна побачити на рисунку 2.3.

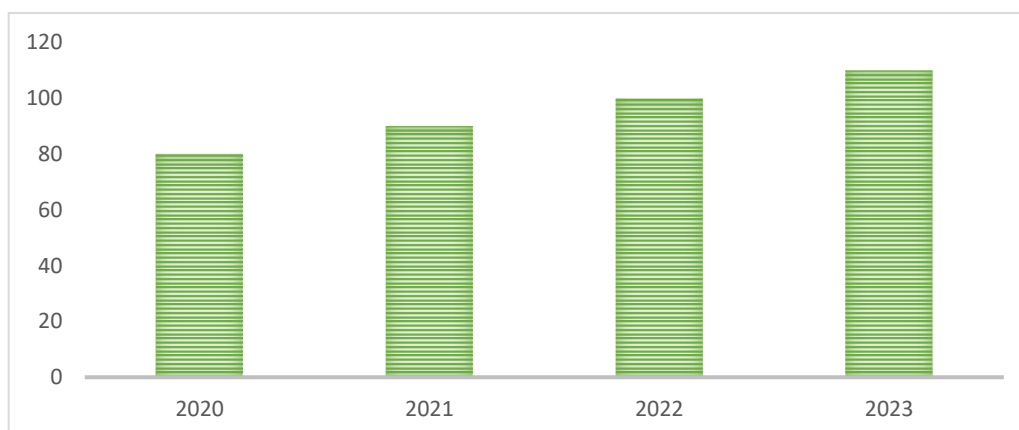

Рис. 2.3. Тенденція зміни вартості виявлених порушень митних правил, млн грн

У 2023 році вартість виявлених порушень митних правил збільшилась на 10% у порівнянні з 2022 роком, що свідчить про покращену здатність митних органів виявляти серйозні порушення під час зберігання товарів на митних складах [50]. Отже, дані про митний контроль вказують на належний нагляд за товарами в митному режимі складу та ефективність у виявленні порушень.

Зберігання товарів на складах обумовлене різноманітними ризиками, такими як зміни в законодавстві, фінансові, валютні, юридичні та логістичні, які потребують ретельного управління для забезпечення безпеки та ефективності складської діяльності [14].

Ключові ризики зберігання товарів на митних складах можна поділити на такі категорії:

- фізичні ризики, обумовлені зберіганням товарів на митних складах, включають ймовірність пожеж, повеней, землетрусів, крадіжок та псування товарів через неналежні умови зберігання;
- юридичні ризики охоплюють порушення митних правил, недостатню обізнаність власників про митні процедури, а також проблеми в роботі митного складу, що може зумовити втрату або пошкодження товарів.

Ці фактори створюють значні загрози для ефективного та безпечного зберігання товарів.

Щоб зменшити ризики зберігання товарів на митних складах, компаніям необхідно дотримуватись вимог законодавства, покращувати процедури та системи контролю, а також проводити комплекс заходів для забезпечення безпеки та якості товарів.

Важливо обирати надійний митний склад, укладати детальні договори зберігання, регулярно перевіряти стан товарів та підтримувати тісні зв'язки з митницею для своєчасного отримання інформації про зміни в правилах і процедурах. Такі заходи допоможуть мінімізувати ризики та захистити інтереси власників товарів.

2.2. Аналіз основних показників митного оформлення впродовж 2020-2023 рр.

У 2022 році до Державного бюджету України поступило 300,8 млрд грн від митних та інших платежів, що становить 56,9% від планового показника. Серед факторів, які вплинули на виконання індикативних показників, — повномасштабна війна, введення воєнного стану та зміни у законодавстві, що стосуються пільгового оподаткування товарів [50].

У 2023 році митні платежі, сплачені суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, склали 459,8 млрд грн, що відстає від планового показника на 5,6%, або на 27,3 млрд грн. Це зниження частково пояснюється курсовими коливаннями та іншими факторами, такими як блокування вантажоперевезень через державний кордон в останні місяці року. Однак, за підсумками серпня, надходження митних платежів продовжували демонструвати зростання в порівнянні з попередніми місяцями, незважаючи на сезонні коливання імпорту.

При імпорті товарів на митну територію України громадяни мають провести кілька основних митних процедур. Спочатку необхідно заповнити митну декларацію, яка містить основні відомості про товар, що перевозиться через митний кордон, такі як прізвище особи, місце її проживання, дата і час перетину митного кордону, а також опис і вартість товарів. Окрім цього, слід надати документи, що засвідчують право власності на товари.

Далі, громадяни повинні пройти митний огляд, який виконується для перевірки достовірності заповнення декларації і відповідності товару заявленим відомостям. Окрім цього, для деяких товарів передбачені додаткові вимоги. Так, для товарів, що підлягають обов'язковій сертифікації, необхідно мати сертифікат відповідності, а для товарів, що підлягають ліцензуванню — відповідну ліцензію. Існує також перелік товарів, які заборонені або обмежені до імпорту або експорту, що визначається законодавством України.

Крім того, є категорії товарів, що звільняються від сплати митних платежів. Важливим аспектом є внесення змін до Класифікатора видів

надходжень, які контролюються митними органами. Це дозволяє удосконалити систему адміністрування митних платежів, зокрема через точніший облік товарів, що підлягають специфічним митним процедурам, таким як тимчасове ввезення суден.

Отже, митні органи здійснюють контроль над процесами ввезення товарів та виконанням відповідних митних процедур, забезпечуючи належне адміністрування митних платежів і гарантування дотримання митних норм на всіх етапах.

Таблиця 2.1

Відомості стосовно розвитку митної політики в Україні за 2020-2023 рр.,

млрд дол.

США

Показники	2020	2021	2022	2023	Порівняння 2023 до 2020 року
Обсяг зовнішньої торгівлі товарами, млрд дол. США	140,9	152,9	169,8	189,5	48,9
Вивезення товарів, млрд дол. США	67,4	73,2	86,7	91,5	24,1
Ввезення товарів, млрд дол. США	73,5	79,7	83,1	63,5	- 1
Сальдо зовнішньої торгівлі товарами, млрд дол. США	-6,1	-6,5	-6,4	-7,3	- 1,2
Вартість митного оформлення, млрд дол. США	1,3	1,4	1,5	1,7	0,4
Число митних декларацій, млн шт.	10,6	11,4	12,2	13,1	2,5
Число митних перевірок, тис. шт.	500	530	560	600	100

Між 2020 і 2023 роками зовнішня торгівля України зазнала суттєвих змін. Загальний обсяг зовнішньої торгівлі товарами зріс значно, досягнувши 189,5 млрд дол. США в 2023 році, що є збільшенням на 48,9 млрд дол. порівняно з 2020 роком. Це свідчить про відновлення та розширення торгівлі, незважаючи на виклики, зокрема на фоні війни.

Експорт товарів також зріс значно, збільшившись з 67,4 млрд дол. у 2020 році до 91,5 млрд дол. у 2023 році, що є збільшенням на 24,1 млрд дол. або 36%. Це підвищення може бути наслідком покращення торговельних угод і відновлення окремих секторів економіки.

Водночас імпорт товарів знизився до 63,5 млрд дол. у 2023 році, що є на 19,3% менше порівняно з 2022 роком. Такий спад може бути зумовлений перериванням постачальних ланцюгів і змінами в попиті на імпорتنі товари через війну. Через це сальдо зовнішньої торгівлі залишалось негативним, хоча й дещо погіршилось — з дефіциту в 6,4 млрд дол. у 2022 році до 7,3 млрд дол. у 2023 році.

Щодо митних процесів, то вартість митного оформлення продовжувала зростати, досягнувши 1,7 млрд дол. США у 2023 році, що є збільшенням на 0,4 млрд дол. з 2020 року. Це свідчить про зростання обсягів торгівлі та ймовірно, зростання складності митних операцій. Кількість митних декларацій також зросла, досягнувши 13,1 млн у 2023 році, що відображає збільшення торгових потоків. Крім того, кількість митних перевірок зросла на 100 тис., що свідчить про підвищену увагу до процесів митного контролю.

Загалом, динаміка зовнішньої торгівлі України показує чітке збільшення обсягів торгівлі та експорту, але при цьому залишаються труднощі з імпортом та збереженням торгового дефіциту. Митна система зазнала значного навантаження через збільшення обсягів і складності процесів.

На рисунку 2.4 відображено зміни в обсягах зовнішньої торгівлі товарами, а також динаміку експорту та імпорту товарів в Україні.

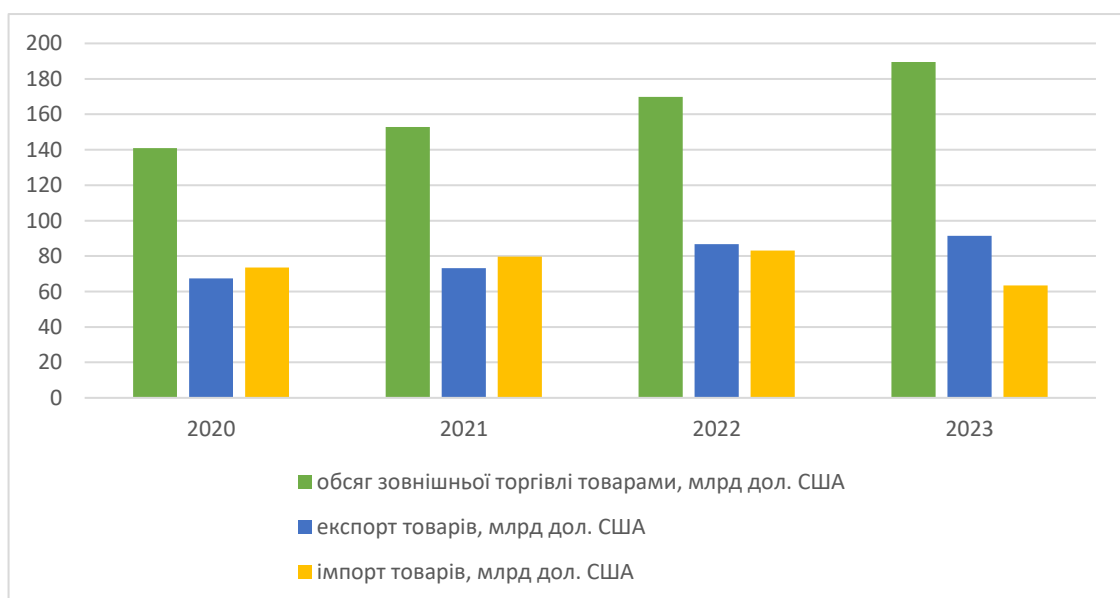

Рис. 2.4. Зміни величини зовнішньої торгівлі товарами, а також ввезення і вивезення товарів в Україні (млрд дол. США)

Аналіз даних таблиці показує, що обсяг зовнішньої торгівлі товарами в Україні стабільно зростає з 2020 року. У 2020 році він складав 140,9 млрд дол. США, а до 2022 року досяг 169,8 млрд дол. США, що свідчить про помітне збільшення обсягів торгових операцій. У 2023 році очікується ще одне значне зростання, до 189,5 млрд дол. США.

Експорт товарів також показує позитивну динаміку. Якщо у 2020 році експорт складав 67,4 млрд дол. США, то до 2022 року цей показник зріс до 86,7 млрд дол. США, що є значним зростанням. У 2023 році прогнозується подальше збільшення експорту до 91,5 млрд дол. США.

Щодо імпорту, то він зростав з 73,5 млрд дол. США в 2020 році до 83,1 млрд дол. США в 2022 році, однак у 2023 році спостерігається зниження цього показника до 63,5 млрд дол. США, що може свідчити про зміни в економічній ситуації, зокрема в умовах війни та економічних труднощів.

Сальдо зовнішньої торгівлі залишалося від'ємним протягом всього періоду з 2020 по 2022 рік, з коливаннями від -6,1 млрд дол. США у 2020 році до -6,4 млрд дол. США в 2022 році. У 2023 році від'ємне сальдо збільшилося до -7,3 млрд дол. США, що вказує на погіршення торговельної рівноваги.

Отже, за аналізований період зовнішня торгівля товарами в Україні продовжила зростати, хоча імпорт зменшився в умовах загострення економічної ситуації, що впливає на загальну картину торгівлі.

У 2022 році Державна митна служба виконала значний обсяг роботи щодо контролю за достовірністю декларування країни походження товарів, що імпортуються на митну територію України. Завдяки цьому контролю до бюджету було додатково нараховано 394,6 млн грн, що на 15% менше порівняно з аналогічним періодом 2021 року. Крім того, Держмитслужба активно перевіряла достовірність походження товарів, що ввозяться в Україну. Протягом 2022 року митні органи іноземних держав, за даними ДМС, перевірили 6913 преференційних документів про походження товарів, і для 15 071 документа не підтвердився преференційний статус, що призвело до донарахування митних

платежів на суму 164,1 млн грн [50].

Таким чином, загальний стан митної політики України в 2023 році оцінюється позитивно. Зростання обсягу зовнішньої торгівлі товарами та помірне збільшення вартості митного оформлення свідчать про ефективність митної політики, яка сприяє розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

У 2023 році Державна митна служба України досягла значних результатів у сфері митного оформлення товарів. Завдяки покращеній організації роботи та впровадженню автоматизації процесів митного контролю, обсяги митних платежів суттєво зросли. Зокрема, перераховані до бюджету суми в 2023 році склали 459,8 млрд грн, що на 52,9% більше, ніж у 2022 році [50].

Завдяки автоматизованим системам управління ризиками та новим підходам у контролі митних декларацій, митні органи змогли пришвидшити процес митного оформлення і знизити вплив людського фактора. Наприклад, для товарів, що оформлюються в митний режим експорту, було запроваджено автоматичне оформлення декларацій без залучення посадових осіб.

У 2023 році Держмитслужба також активізувала контроль за автентичністю документів і правильністю застосування митних пільг. В результаті виконано значний обсяг перевірок, що включав перевірку понад 6 900 преференційних сертифікатів походження товарів. З цих перевірок близько 15 000 документів не підтвердили преференційний статус [50].

Ці заходи демонструють ефективність митної політики України, що сприяє як зростанню доходів бюджету, так і вдосконаленню зовнішньоекономічної діяльності.

Дані щодо показників митного оформлення в Україні під час війни зазначені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Дані митного оформлення в умовах війни в Україні

Відомості митного оформлення	2022	2023
Обсяг товарів, що пройшли митне оформлення під час війни, млрд грн.	21,5	24,5
Середній час митного оформлення, днів.	7	5
Число митних декларацій, оформлених під час війни, млн.	1,5	1,8
Частка митного оформлення в умовах воєнного стану, %	95	98

Як показано в таблиці 2.2, у 2023 році простежувалось позитивне збільшення всіх показників митного оформлення в умовах війни. Зокрема, обсяг товарів, оформлених у цей період, зріс на 15%, середній час митного оформлення зменшився на 28%, число митних декларацій збільшилася на 20%, а відсоток митного оформлення в умовах війни піднявся на 3%. Це можна пояснити активною діяльністю митних органів України, спрямованою на забезпечення безперешкодного переміщення товарів через митний кордон. Однією з причин цього зростання є спрощення митних процедур для товарів, що імпортуються з метою забезпечення оборони, безпеки та життєдіяльності населення України.

Митні процедури в умовах воєнного стану спрямовані на забезпечення оборони, безпеки та життєзабезпечення країни. Вони включають звільнення від митних платежів для гуманітарної допомоги та товарів оборонного призначення за наявності підтверджувальних документів, спрощення формальностей для вантажів ЗСУ та силових структур, а також посилення контролю митними органами, зокрема проведення оглядів без згоди власників та оперативно-розшукових заходів для запобігання порушенням.

Висновок до розділу 2

Оцінка діючої системи пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України фізичними особами, показала, що, незважаючи на складні умови воєнного стану, митна система продовжує функціонувати ефективно. Зміни в законодавстві та спрощення митних процедур, зокрема для товарів, що імпортуються для потреб оборони, безпеки та життєдіяльності населення, значно прискорили процеси митного оформлення. Водночас, система оподаткування фізичних осіб зазнала змін, які полегшили ввезення товарів у межах лімітів без сплати митних платежів. Проте існують певні виклики, такі як необхідність удосконалення процедур для гуманітарних вантажів та товарів подвійного призначення.

В цілому, поточна система пропуску та оподаткування товарів через митний кордон України забезпечує баланс між забезпеченням безпеки держави та підтримкою економічних процесів в умовах війни. Спрощення процедур та збільшення швидкості митного оформлення дозволяють не тільки зберігати контроль за переміщенням товарів, але й сприяють безперешкодному ввезенню необхідних ресурсів для задоволення нагальних потреб. Однак для досягнення більшої ефективності в майбутньому, важливо продовжувати вдосконалення митної інфраструктури та впроваджувати новітні технології, що допоможуть знизити адміністративне навантаження та полегшити процеси митного контролю.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ПОРЯДКУ ПРОПУСКУ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ

3.1. Використання міжнародного досвіду у сфері регулювання митного пропуску та оподаткування товарів

Використання міжнародного досвіду у сфері регулювання митного пропуску та оподаткування товарів сприяє вдосконаленню національних процедур, підвищенню їх ефективності та гармонізації з міжнародними стандартами.

Досвід митного регулювання Великої Британії та Італії, зокрема їх ефективні адміністративні практики, є цінним для вдосконалення української правової системи та забезпечення стабільних бюджетних надходжень.

Велика Британія вирізняється стабільно високим рівнем зовнішньої торгівлі та ефективним митним обслуговуванням [2]. Головне призначення у регулюванні митних режимів виконує система управління ризиками, що впроваджена Королівською митно-акцизною службою. Вона складається з трьох основних компонентів:

1. Використання автоматизованої системи для оцінки рівня ризику.
2. Залучення розвідувальної інформації від правоохоронних підрозділів.
3. Інтуїтивне прийняття рішень митними інспекторами.

Ключами інформування про вантажі є комерційні та транспортні документи, а також дані інших контролюючих органів (податкових, міграційних тощо). Більшість товарів надходить з ЄС, тому митна декларація зазвичай не подається, обмежуючись транспортними та комерційними документами. Для ефективного митного контролю використовується єдина база даних, що інтегрує інформацію від різних органів.

Аналіз інформації здійснюється автоматизованою системою, яка на основі отриманих даних визначає остаточний рівень ризику. Інспектори перевіряють випадки високого ризику, аналізуючи показники, та приймають рішення щодо необхідності додаткових заходів. У разі потреби інспектор може рекомендувати, наприклад, проведення опитування водія або митного огляду вантажу.

Система управління ризиками Великої Британії інтегрує новітні технології та сучасні підходи, що підвищують ефективність роботи митних органів [21].

На нашу думку, досвід Великої Британії вартий вивчення та поступового використання на всіх митних постах України.

Не менш визначним є практика Італії в правовому регулюванні митних режимів. З огляду на тривалу історію транзитних перевезень, ця країна є одним із провідних центрів міжнародної торгівлі. Організаційно митна служба Італії входить до складу Міністерства фінансів, разом із податковими органами та органами управління державним майном [35].

Система управління ризиками в Італії побудована на трьох основних компонентах:

1. Методологія аналізу та управління ризиками.
2. Організаційна структура для управління ризиками.
3. Технічна реалізація системи аналізу ризиків.

Автоматизована система управління ризиками функціонує через онлайн-з'єднання інспектора з центральною комп'ютерною системою, яка автоматично визначає подальші дії. Методологія базується на профілях ризику, що можуть бути:

- обов'язковими (наприклад, для певних категорій товарів);
- цільовими, розрахованими за фактичними даними митної системи;
- випадковими, що перевіряють ефективність роботи системи.

Ризики поділяються на:

- об'єктивні – залежать від характеристик товару;
- суб'єктивні – ґрунтуються на особливостях учасника зовнішньоекономічної діяльності.

Система ризиків Італії працює за трьома «коридорами»:

- зелений коридор – товари випускаються у вільний обіг одразу після сплати митних платежів без супровідних документів чи фізичного огляду. Це суттєво прискорює процедури митного оформлення;
- жовтий коридор – передбачає документальний контроль. У разі необхідності інспектор запитує додаткові документи, а випуск товарів здійснюється після завершення контролю та сплати митних платежів;
- червоний коридор – передбачає документальний контроль і фізичний огляд (повний або частковий).

Статистика показує, що приблизно 75% товарів оформлюються через зелений коридор, 20% – через жовтий, і лише 5% – через червоний.

Такий досвід оптимізації митного оформлення та управління ризиками може суттєво покращити ефективність роботи митних органів України, а також сприяти спрощенню та прискоренню митних процедур.

Аналіз результатів впровадження системи ризик-менеджменту в митній службі Італії демонструє значні покращення. Зокрема, спостерігається зростання обсягів митних платежів, підвищення якості документального контролю та зменшення черг у пунктах пропуску. Використання системи «зеленого коридору» передбачає вибіркового митний контроль уже після випуску товарів у вільний обіг. Для цього в структурі митних органів створено спеціальні підрозділи, які контролюють митну вартість переважно через аналіз діяльності учасників зовнішньоекономічної діяльності після оформлення товарів.

З метою підвищення ефективності управління ризиками здійснюється робота над взаємним обміном інформацією з іншими країнами [3]. Як зазначає Г. Бобрижна, зарубіжні моделі управління ризиками базуються на загальній схемі, але адаптуються до особливостей кожної конкретної держави. Усі країни стикаються з неможливістю забезпечити тотальний контроль за всіма товарами, що перетинають кордон. Тому митний контроль здебільшого здійснюється вибірково, із комплексним використанням національних моделей систем управління ризиками [4, с. 145].

У цьому контексті інноваційні технології мають потенціал значно покращити митний контроль. Вони дозволяють ефективно охоплювати всі товарні й транспортні потоки, забезпечуючи високу якість функціонування митних режимів.

Особливого значення набуває співпраця України зі стратегічними партнерами, а саме з Канадою. Протягом своєї історії Канада була і залишається важливим союзником та інвестором України. Налагодження тісної співпраці у сфері митної справи з цією країною може сприяти впровадженню інноваційних рішень і розвитку національної митної системи.

Розвиток міжнародної торгівлі між Україною та Канадою стимулює активну взаємодію національних митних служб. У цьому контексті дослідження схвальної практики адміністративно-правового регулювання митних режимів Канади має важливе значення для вдосконалення національної правової доктрини та покращення митної справи в Україні.

Податкові інспектори Канади володіють арсеналом контрольних інструментів, схожих із тими, що застосовуються у Сполучених Штатах, зокрема методом «відмінного параметра». У Канаді, як і в США, проводяться такі різновиди податкових перевірок:

- листування – здійснюється поштою;
- камеральні перевірки – проводяться за місцезнаходженням суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- виїзні перевірки – виконуються за місцем знаходження платника податків.

Аудит великих компаній, їхніх філій та дочірніх структур організовується централізовано та проводиться одночасно по всій країні [5].

Як і в США, у Канаді функціонує система спрощеного митного оформлення для компаній із високим рівнем довіри, які демонструють невисокий ризик порушення митного законодавства. Програма оцінки відповідності дозволяє класифікувати імпортовані товари за рівнем ризику – від низького до високого. Щороку база даних інтегрованої системи оновлюється актуальними даними про товар, який пройшов митний контроль.

Компанії, що мають високу репутацію та ефективну систему внутрішнього контролю, проходять митні процедури з мінімальними формальностями, що сприяє їх подальшому розвитку в межах законодавства. Водночас ненадійні компанії підлягають ретельному контролю та перевірці.

Національні критерії відбору вантажів є важливими митними інструментами, які застосовуються для встановлення цілей і збору інформації про ймовірних порушників митних правил. Ці критерії мають суб'єктивний характер і базуються на попередньому досвіді та практичних напрацюваннях [6].

Покращення адміністративно-правового регулювання митних режимів в Україні потребує активного розвитку міжнародної співпраці між митними службами України та Канади. Основою такого партнерства є Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою, ратифікована Законом України №1917-VIII від 14 березня 2017 року. У межах цієї Угоди створено Комітет з торгівлі товарами та правилами походження, який складається з представників обох країн. Його функції включають сприяння розвитку торгівлі, усунення бар'єрів, пов'язаних із нетарифними заходами, та вирішення питань, що стосуються виконання положень Угоди [53].

Крім того, співпраця України з міжнародними організаціями та дотримання положень ключових міжнародно-правових актів, таких як Марракеська угода про заснування СОТ, Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ), Угода про митну оцінку, Конвенція ООН з морського права та інші, сприяють гармонізації національного митного законодавства з міжнародними стандартами.

Аналіз правового регулювання митних режимів у зарубіжних країнах дозволяє визначити перспективні напрями вдосконалення митної справи в Україні, підвищуючи ефективність і прозорість її функціонування.

Наша країна активно розширює економічні зв'язки з Канадою, що потребує від Державної митної служби стабільного удосконалення адміністративно-правового регулювання митних режимів. Це передбачає адаптацію до міжнародних стандартів з урахуванням передового зарубіжного досвіду. Канада,

як стратегічний партнер України, надає значну підтримку українській діаспорі та тісно пов'язана з економікою США. Водночас канадський ринок є важливим для збуту продукції з України.

Система адміністративно-правового регулювання митних режимів у Канаді, перевірена часом, чинна до міжнародних стандартів і може слугувати прикладом для України. Однак адаптація цього досвіду потребує детального наукового аналізу з урахуванням національних правових традицій. Канада, як розвинена держава зі стабільною економікою, реалізує активну політику підтримки внутрішніх виробників, застосовуючи механізми тарифного та нетарифного регулювання для захисту ринку від демпінгу й субсидованого імпорту.

Для зміцнення національної економіки України важливим є розвиток експортних операцій. Адміністративно-правове регулювання митного режиму експорту повинно бути якомога простішим і валивим для іноземних партнерів. Окрім того, ефективна реалізація режиму переробки на митній території сприятиме створенню нових робочих місць та зростанню бюджетних надходжень.

Для підвищення ефективності роботи Державної митної служби України доцільно зосередитися на таких напрямках:

- максимально автоматизувати митні процедури;
- мінімізувати роль посадовців в ухваленні рішень щодо пропуску товарів через кордон;
- впроваджувати технології штучного інтелекту для зниження корупційних ризиків та неупередженого виявлення порушень митного законодавства зі сторони іноземних суб'єктів господарювання.

Зосередження на цих аспектах забезпечить підвищення ефективності митної системи України та сприятиме її інтеграції у світову економіку.

3.2. Напрями вдосконалення законодавчих норм щодо оподаткування та пропуску товарів, що переміщуються через митний кордон України фізичними особами

Чинно до принципів Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, підписаної у 2014 році, митне законодавство має бути стабільним, всеохоплюючим і відповідати принципам пропорційності, прозорості, передбачуваності, недискримінації та об'єктивності [53].

В Україні митне законодавство повинно застосовуватися уніфіковано, забезпечуючи:

- 1) використання єдиного адміністративного документа для митного декларування;
- 2) здійснення положень переглянутої Кіотської конвенції (ст. 76);
- 3) результативні та оперативні процедури, що гарантують право на оскарження адміністративних дій, правил та рішень митниць.

З початком повномасштабної війни 24 лютого 2022 року та введенням воєнного стану в Україні, тимчасове призупинення функціонування деяких митниць спричинило значне зростання перетину митного кордону фізичними особами та збільшення кількості переміщуваних ними товарів. Одночасно спостерігається зростання кількості порушень митних правил при перевезенні товарів, культурних та валютних цінностей [43].

Процеси європейської та євроатлантичної інтеграції в Україні продовжуються, зокрема, у сфері пристосування національного митного законодавства до стандартів ЄС. Це включає поступове приведення законів у відповідність до *acquis communautaire* (ст. 124), особливо у частині регулювання переміщення товарів фізичними особами через митний кордон. Основною метою є підвищення довіри до митних органів та створення якісних сервісних послуг для фізичних осіб, які здійснюють переміщення товарів.

Серед пріоритетних напрямів реформування митної справи науковці виділяють:

- розвиток концепції «електронної митниці»;

- вдосконалення системи управління ризиками;
- реформування порядку сплати митних платежів.

Дослідники також акцентують на необхідності:

- модернізації митних процедур;
- впровадження інноваційних технологій на всіх етапах митного контролю та оформлення;
- покращення управління персоналом митних органів та їх соціального і правового захисту;
- посилення комп'ютеризації митної адміністрації та оновлення митних лабораторій [57].

Вчені виділяють ключові напрями вдосконалення регулювання переміщення товарів через митний кордон України, зокрема розвиток електронного декларування, впровадження сучасних технологій, спрощення процедур, підвищення ефективності управління ризиками, удосконалення законодавства та антикорупційні заходи [9].

Ці заходи спрямовані на підвищення ефективності митної системи України та її інтеграцію до європейського митного простору.

Ключові напрями вдосконалення національного законодавства щодо переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України включають гармонізацію з європейськими стандартами, спрощення процедур, розвиток співпраці, впровадження сучасних технологій та антикорупційних механізмів, а також захист прав фізичних осіб.

Одним із ключових аспектів удосконалення являється оптимізація митних формальностей та системи управління ризиками у відповідності до стандартів ЄС. Це стосується, зокрема, впровадження положень Стратегії розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року, яка передбачала автоматизований відбір митних декларацій, транспортних засобів та фізичних осіб для посиленого митного контролю, а також визначення переліку необхідних митних формальностей [25].

У 2023 році було оновлено положення Стратегії управління кордонами на період до 2025 року, що закріплює подальший розвиток ризик-орієнтованого підходу та автоматизацію митних процедур для підвищення їх ефективності.

Основні проблеми, визначені у зазначеній Стратегії, включають:

- 1) застарілість технічних засобів контролю, які потребують оновлення для забезпечення належного рівня ефективності;
- 2) невисока мотивація та недостатній рівень підготовки персоналу суб'єктів інтегрованого управління кордонами, а також їх обмежена готовність протидіяти корупційним викликам;
- 3) необхідність подальшого вдосконалення підходів до управління ризиками, що забезпечують ефективність митного контролю;
- 4) пріоритетність прав і свобод людини, які мають бути ключовим чинником у діяльності суб'єктів інтегрованого управління кордонами.

Модель інтегрованого управління кордонами в Україні передбачає чотирирівневу систему контролю за в'їздом і перебуванням іноземців та осіб без громадянства: у країнах походження мігрантів, сусідніх державах, пунктах пропуску через кордон і на території України.

Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 року регулює права та обов'язки цих осіб, а також визначає порядок їх в'їзду в Україну та виїзду з неї.

У 2023 році, відповідно до положень Угоди про асоціацію України з ЄС (2014), до Митного кодексу України внесено низку змін, зокрема щодо:

- удосконалення використання інформаційних технологій у митній справі;
- запровадження електронних документів та електронного документообігу;
- врегулювання питань щодо рішень митних органів та механізмів їх оскарження фізичними особами.

Один із вагомих напрямів удосконалення законодавства щодо переміщення товарів фізичними особами через митний кордон України – це

активне впровадження інформаційних технологій. У цьому контексті важливим етапом стало прийняття у 2005 році Рекомендації ООН № 33, яка передбачає застосування механізму «єдиного вікна» для координації дій компетентних органів.

У сфері боротьби з недостовірним митним декларуванням і запобігання корупції ключовим завданням митних органів є масштабне впровадження системи електронної митниці, що дозволить значно підвищити прозорість та ефективність митних процедур.

Розвиток електронних митних систем, таких як ЄАІС Держмитслужби України, впровадження комп'ютеризованої транзитної системи ЄС та посилення кіберзахисту сприяють автоматизації митного контролю, спрощенню процедур і вдосконаленню взаємодії між митними органами та іншими державними установами.

При переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон важливим є застосування системи «управління аналізом ризиків». Як зазначають науковці, система управління ризиками не лише впливає на органи митного контролю, але й на споживачів публічних адміністративних послуг. Зокрема, це стосується митного оформлення та переміщення товарів через митний кордон України. Система управління ризиками повинна гарантувати, що на митну територію не потраплять товари, транспортні засоби або особи, переміщення яких може створити загрози економічній, громадській або національній безпеці чи порушити правопорядок. Також зазначено, що для приватних осіб управління ризиками значитиме захист їх прав під час митного оформлення та недопущення зловживань з боку державних органів і посадових осіб. Управління ризиками включає роботу митних органів з аналізу, виявлення та оцінки ризиків, а також розробку та реалізацію заходів для їх мінімізації, з подальшою оцінкою ефективності застосованих заходів. Згідно з Митним кодексом України, під ризиком розуміється ймовірність порушення митних вимог.

Автоматизована система управління ризиками (АСУР) є частиною ЄАІС Держмитслужби України, яка оцінює митні декларації на основі профілів ризику

та генерує рекомендації для митних посадових осіб, застосовуючи автоматизований, неавтоматизований або комбінований контроль при митному оформленні товарів та транспортних засобів. У 2024 році Держмитслужба України запровадила перспективу самостійного декларування експрес-відправлень фізичними особами через Особистий кабінет на веб-порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі».

Фізичні особи можуть подавати електронну митну декларацію М-16 безпосередньо зі свого смартфона, використовуючи підпис КЕП або «ДІЯ.Підпис». Завдяки попередній інформації, поданій експрес-операторами, вони мають можливість в кілька «кліків» задекларувати МЕВ вартістю до 10 000 євро та сплатити митні платежі. Якщо вартість товарів перевищує 150 євро, що підлягають оподаткуванню, генерується QR-код для сплати митних платежів.

Однак, незважаючи на досягнуті успіхи, залишається необхідність оптимізувати митні формальності при переміщенні товарів фізичними особами через митний кордон, зокрема через максимальну автоматизацію, інформатизацію та уніфікацію процедур митного оформлення відповідно до вимог ЄС. Важливим є також введення механізмів кіберзахисту та захисту персональних даних фізичних осіб.

До того ж, у багатьох державах світу, зокрема в ЄС, активно використовуються психологічні методи при митному контролі, зокрема метод «профайлінгу», який полягає в оцінці і прогнозуванні небезпеки поведінки особи на основі аналізу її зовнішності та невербальної поведінки. На нашу думку, доцільно впровадити технології «профайлінгу» в митний контроль товарів, що переміщуються фізичними особами для особистих, сімейних потреб, не пов'язаних з підприємницькою діяльністю.

Окремо варто звернути увагу на обсяги товарів, дозволених для безмитного переміщення через митний кордон України, які вкрай переважають подібні норми в державах ЄС. Зважаючи на це, доцільно знизити ці норми до 700 євро для повітряного транспорту та 300 євро для автомобільного і залізничного транспорту з максимальною вагою 50 кг. Для осіб віком до 16 років пропонується

встановити обмеження на половину вищезгаданих норм. Такі зміни можуть бути внесені в ст. 374 Митного кодексу України, а також доцільно розробити окрему форму ідентифікації для коштовних особистих речей, що потрапляють під перелік ст. 370 МК України, запозичуючи досвід Канади.

Фізична особа повинна продемонструвати свої «коштовні особисті речі» і довести їх законність придбання. Митник проводить реєстрацію цих предметів, включаючи серійні номери, на спеціальній картці, яку умовно називають «Ідентифікація особистих речей фізичних осіб для товарів тимчасового вивезення». Цю послугу слід впровадити для особистих речей, що мають серійні номери або інше унікальне маркування та значну вартість, які фізичні особи вивозять із України. Повертаючись до країни, фізична особа повинна пред'явити свою картку «Ідентифікація особистих речей товарів фізичних осіб для тимчасового вивезення» митним органам.

Висновок до розділу 3

Удосконалення механізму оподаткування та порядку пропуску товару, що переміщуються через митний кордон України фізичними особами, є важливим етапом у забезпеченні ефективного функціонування митної системи. Перш за все, необхідно впроваджувати сучасні технології, що сприятимуть автоматизації митних процедур, зокрема, за допомогою електронного декларування та систем управління ризиками. Це дозволить зменшити час обробки декларацій, покращити точність оцінки ризиків і скоротити можливості для корупційних правопорушень.

Крім того, актуальним є уточнення норм, що стосуються дозволених обсягів товарів, які можуть бути ввезені без оподаткування, а також впровадження спеціальних митних режимів для особистих речей, що дозволить забезпечити більш справедливий і прозорий процес. Водночас важливо посилити контроль за транскордонним переміщенням товарів, зокрема, за рахунок інтеграції інтелектуальних систем і вдосконалення заходів кіберзахисту для забезпечення безпеки даних та запобігання правопорушенням.

ВИСНОВКИ

Кожна держава встановлює контроль за переміщенням товарів через свої кордони з метою захисту економічних інтересів та національної безпеки, що вимагає наявності чітко визначеної системи, яка включає об'єкти, суб'єкти регулювання та відповідні правові норми.

Суб'єктами контролю є державні органи, а об'єктом — правовідносини, що виникають при переміщенні товарів і інших предметів через митний кордон. Регулювання цих процесів здійснюється на основі нормативно-правових актів, які визначають правила та процедури для ефективного здійснення контролю.

Митна політика держави спрямована на забезпечення результативного митного контролю та оформлення товарів. Вона включає широкий спектр заходів і методів, які держава застосовує для організації митної справи, а також для впливу на зовнішню торгівлю задля захисту економічних інтересів і національної безпеки.

Метою митного оформлення є:

- забезпечення митного контролю, що гарантує дотримання норм щодо переміщення товарів через митний кордон України органами державної влади, підприємствами та громадянами;
- застосування засобів державного регулювання, які включають стягнення податків, захист національного ринку від неякісної імпоротної продукції та підтримку вітчизняних виробників, створюючи умови для їх конкурентоспроможності.

Переміщення товарів фізичними особами через митний кордон може залежати від типу товару та його митного статусу. Водночас митне право не надає чіткого визначення характеристик товарів, які можуть переміщуватися фізичними особами через митний кордон, а також їх класифікації для митних цілей. За Митним кодексом України, до таких товарів відносяться нерухоме майно, валютні цінності, культурні цінності, а також електрична енергія, що передається через лінії електропередачі (п. 57 ст. 4 МК України).

Нові правила митного оформлення під час воєнного стану спрямовані на

забезпечення обороноздатності, безпеки та життєдіяльності населення. Вони передбачають звільнення від сплати митних платежів для товарів оборонного, гуманітарного призначення або життєзабезпечення, спрощення процедур для вантажів ЗСУ та інших структур, а також посилений контроль митних органів за дотриманням правил переміщення товарів через кордон.

Сьогочасні тенденції розвитку митного контролю товарів на митних складах в Україні в 2023–2024 роках охоплюють впровадження новітніх технологій і підходів, що сприяють підвищенню ефективності та безпеки процесів. Зокрема, активно розвиваються автоматизовані системи моніторингу переміщення товарів, що дає змогу суттєво скоротити час на митне оформлення та підвищити точність контролю. Впровадження європейських стандартів і законодавчих норм також стало важливим напрямом, зокрема адаптація до Європейської митної системи, що включає інтеграцію з Новаційними комп'ютеризованими митними системами (NCTS) та використання нових процедур для ефективного оформлення транзиту.

За відомостями Державної митної служби України, у 2023 році кількість митних оглядів товарів, що зберігаються на митних складах, складала майже 10,5%. Це вказує на збільшення ефективності митного контролю, що забезпечує ще більшу прозорість і надійність у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Кількість порушень митних правил, зареєстрованих у 2023 році, зменшилася у порівнянні з попередніми роками, що вказує на поліпшення загальної ситуації в контролі.

Митні органи активно вдосконалюють процедури обробки товарів, що дозволяє зменшити кількість адміністративних затримок, а також покращити взаємодію з учасниками зовнішньоекономічної діяльності.

Інновації, впроваджені в 2023 році та цього року, створюють базу для майбутнього розвитку митної інфраструктури, що спрощує міжнародні торговельні процеси і відповідає вимогам Європейського Союзу щодо митних процедур.

З ціллю підняття результативності роботи Державної митної служби України важливо зосередити увагу на таких напрямках:

- максимальна автоматизація митних процедур при оформленні товарів та контролю за дотриманням митних норм;
- скорочення участі посадовців у прийнятті рішень щодо пропуску товарів через кордон;
- впровадження інноваційних технологій для зниження корупційних ризиків і об'єктивного виявлення порушень митного законодавства з боку іноземних підприємств.

Орієнтація на ці аспекти дозволить підвищити ефективність роботи митної системи України та сприятиме її інтеграції в світову економіку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. 543 с.
2. Білуха М.Т., Микитенко Т.В. Митний контроль: організація і методологія. *Науковий вісник Національного університету ДПС України*. 2014. №1(64). С.181-187.
3. Бобрижна Г., Гаращук В.М. Теоретичні основи митної справи: організація та регулювання митного контролю. Харків: ХНУ, 2019.
4. Бобрижна Г.В. Аналіз зарубіжного досвіду управління митними ризиками в системі гарантування еконо-мічної безпеки держави. *Вісник Академії митної служби України*. Серія «Державне управління». 2012. № 1(6). С. 138–145. «Молодий вчений» № 4 (104) квітень, 2022 р.
5. Борисенко В.С. Митний контроль експортно-імпорتنих операцій підприємства. Сучасні тенденції розвитку митної справи в умовах євроінтеграції: матеріали наук.-практ. круглого столу. м. Ірпінь, 6 грудня 2016 р. Університет державної фіскальної служби України, Ірпінь, 2017. С. 19-22.
6. Герчаківський С.Д. Митна справа. Навч. посіб. Тернопіль: Вектор, 2020. 316 с.
7. Годованець О.В. Митний контроль: сутність та економічний зміст. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Випуск 20. Частина 1. С. 159-163.
8. Гребельник О. П. Основи митної справи: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 600 с.
9. Дмитрик О.О., Федчишин С.А. Сучасні тенденції в митному оформленні товарів: міжнародний досвід та українські реалії. Львів: Видавництво "Право", 2021.
10. Дьяченко О.В, Вишинська Т.Л., Литвин С.М. Митний контроль як один із засобів виявлення правопорушень у сфері митного регулювання. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 2. Том 1. С. 218-227.

11. Єдине вікно: ЄС хоче модернізувати митний контроль.
URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/10/29/7115868/>
12. Звіт про результати аудиту ефективності планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходження податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції. Затверджено рішенням Рахункової палати від 14.09.2021 № 20-2 URL: https://rp.gov.ua/uploadfiles/Activity/Collegium/2021/20-2_2021/Zvit_202_2021.pdf
13. Зима О.Т. Теоретичні засади митного оформлення в умовах інтеграції України до міжнародної економіки. Харків: Харківський національний університет, 2021.
14. Інструкція про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України, затверджена постановою Правління Національного банку України від 27 травня 2008 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-08#Text>
15. Кабмін затвердив План заходів з підвищення ефективності роботи митниці. URL: <http://www.kmu.gov.ua/news/kabmin-zatverdiv-plan-zahodiv-zpidvishchennya-efektivnosti-roboti-mitnici>
16. Капітанець С.В. Запобігання та протидія митним правопорушенням: аналіз закордонного досвіду. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 26. Ч.І. С. 55-58. 55
17. Конратьєва К.Д. Сучасні тенденції та перспективи модернізації митного контролю на шляху до Європейського співтовариства. Розвиток митного законодавства України в умовах міжнародних інтеграційних процесів: матеріали студентського науково-практичного круглого столу. м. Ірпінь, 16 березня 2018 р. Ірпінь, 2018. С. 82-86.
18. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254_k/96-vr
19. Кормич Б.А., Коваль Н.О. Митні процедури та адміністративні аспекти митного оформлення в Україні. Київ: Ніка-Центр, 2020.

20. Костишин Ю. С. Розвиток митного контролю в системі фінансової безпеки держави: дис. ... доктора філософії: 072 . Житомир, 2021. 266 с.
21. Кравцова А.В. Запобігання та протидія правопорушенням у сфері забезпечення економічної та митної. Сучасні тенденції розвитку митної справи в умовах євроінтеграції: матеріали наук.-практ. круглого столу. м. Ірпінь, 6 грудня 2016 р. Ірпінь, 2017. С. 65-68.
22. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
23. Мельник М. Інститут митних режимів в митному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право ; Міжрегіональна академія управлін-ня персоналом. Київ, 2016. 251
24. Митна енциклопедія: у 2 т. / редкол.: І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2013. Т. 2. 536 с.
25. Митний Кодекс України від 12.12.1991 № 1970: поточна редакція від 16.05.2008: втрата чинності 13 березня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1970-12#Text>
26. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page17>
27. Мінфін запроваджує обов'язкову подачу попередньої декларації на митниці. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/minfin-zaprovadzue-namitnici-obovazkovu-podacu-poperednoi-deklaracii>
28. Мінцифри планує налагодити електронну взаємодію з митницею для відстеження товарів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubriceconomy/3056604-mincifri-planue-nalagoditi-elektronnu-vzaemodiu-zmitniceu-dla-vidstezenna-tovariv.html>
29. Науково-практичний коментар Митного кодексу України / За заг. ред. Додіна Є.В. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2020. 664 с.2
30. Новосад І. Митна безпека як важлива складова економічної безпеки держави. *Світ фінансів*. 2015. №2. С.145-153.

31. Обсяг зовнішньої торгівлі за півроку зменшився на 9,5%. URL: http://lb.ua/economics/2020/07/13/461750_obsyag_zovnishnoi_torgivli_piv_roku
32. Оприлюднено прогноз Мінекономіки на найближчі три роки. URL: <http://www.unian.ua/economics/finance/minekonomiki-oprilyudneniyprognoz-po-inflyaciyi-i-zrostannya-vvp-novini-ukrayina-11093186>
33. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <http://customs.gov.ua/>
34. Парацій О.П., Дубінін А.А., Іващук І.О. Митне оформлення та контроль товарів, що переміщуються через митний кордон України. Київ: Видавництво "Право", 2020.
35. Пасюк Т.В. Боротьба з контрабандою в Україні: сучасний стан та шляхи подолання. Розвиток митного законодавства України в умовах міжнародних інтеграційних процесів : матеріали студентського науково-практичного круглого столу. м. Ірпінь, 16 березня 2018 р.. Ірпінь, 2018. С. 134-138.
36. Пашко П.В., Пашко Д.В. Реформування податкових та митних органів: інституціональний аспект. І Міжнародний форум «Розвиток державного фінансового контролю в контексті економічної безпеки країни: тези конференції. 23 травня 2019 р. м. Ірпінь. С. 54-57.
37. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
38. Про валюту і валютні операції. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 30, ст.239. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
39. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 48, ст.405. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-14#Text>
40. Про затвердження Порядку здійснення митного контролю за переміщенням через митний кордон України товарів та інших предметів з використанням морського, річкового та поромного транспорту: наказ ДМС від N

26 від 23.01.2001, втрата чинності від 29.10.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0119-01#Text>

41. Про затвердження Правил митного контролю за переміщенням через митний кордон України суден закордонного плавання: наказ Державної митної служби України від 29.06.1995 р. № 283 (втрата чинності від 07.02.2001) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0217-95#Text>

42. Про зовнішньоекономічну діяльність. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 29, ст. 377. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

43. Про особливий порядок регулювання відносин у сфері митної справи в умовах воєнного стану. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3926-20#Text>

44. Про порядок виїзду та в'їзду громадян України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 18, ст.101. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text>

45. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 19-20, ст.179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>

46. Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 року № 1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2018-%D0%BF>

47. Пугачевський Г. Митний контроль і митне оформлення в Україні. Київ: Астропринт, 2018.

48. Резнік І.М. Митна справа: теорія та практика митного контролю. Львів: Право, 2022.

49. Резнік І.М. Митні процедури та їх удосконалення в Україні: сучасний стан та перспективи. Львів: Юридична думка, 2019.

50. Сайт Державної митної служби України <https://customs.gov.ua/>

51. Середній розмір штрафів на митниці зріс у 4 рази. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/02/18/657184/>

52. Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою, ратифікована Законом України No 1917-VIII від 14.03.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/124_052-16#Text

53. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>

54. Хома В. Сучасний стан національного правового забезпечення митного режиму безмитної торгівлі та напрями його вдосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. No 5. С. 104–108. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2019/25.pdf

55. Хома В.О. Царенко В.І. Актуальні проблеми удосконалення системи протидії митним правопорушенням: монографія. Хмельницький, 2018. С. 76-80.

56. Чадюк Л.В. Боротьба з контрабандою: сучасний стан та шляхи протидії. Розвиток митного законодавства України в умовах міжнародних інтеграційних процесів: матеріали студентського науково-практичного круглого столу. м. Ірпінь, 14 березня 2017 р. Ірпінь, 2017. С. 139-142.

57. Чернецький В.В. Контрабанда як один з видів кримінального правопорушення. Сучасні тенденції розвитку митної справи в умовах 59 євроінтеграції: матеріали наук.-практ. круглого столу. м. Ірпінь, 6 грудня 2016 р. Університет ДФС України, Ірпінь, 2017. С. 142-147.

58. Чубань В.С., Пасинчук К.М. Теоретико – правові аспекти фінансової безпеки України. Національні правові системи в умовах глобалізації: матеріали круглого столу.м. Київ, 21 березня 2019 року. НАВС. С. 152- 157.

59. Юрченко В.О. Кримінологічна характеристика запобігання контрабанді в Україні. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. ч.2 Спецвипуск. С. 209-212.

60. Яковлев І.П. Форми і методи публічного адміністрування у державній митній справі: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2016. 224 с.

61. E Customs – Safety and Security Amendment (2020). Agenzia Dogane Monopoli. URL: <https://www.adm.gov.it/portale/ee/trader/e-customs-safety-security-amendment>

62. European Commission. (2020). Customs and Taxation: A Guide to EU Customs Procedures and Policies. Brussels: European Union Publications Office.
63. Import, export and customs for business: detailed information (2020). URL: <https://www.gov.uk/topic/business-tax/import-exportIntegration>
64. World Customs Organization (WCO). (2021). *Customs Valuation and Classification: WCO Guidelines*. Brussels: World Customs Organization.